

PKO Bank Polski

KOMPLET SCENARIUSZY LEKCJI O FINANSACH DLA NAUCZYCIELA

Lekcja 4, klasy IV-VI
Wiarygodność instytucji finansowych

Materiał został objęty patronatem honorowym Ministra Edukacji Narodowej

**MINISTER
EDUKACJI
NARODOWEJ**

PKO Bank Polski

Lekcja 4

Klasy IV-VI

WIARYGODNOŚĆ INSTYTUCJI FINANSOWYCH

PEWNE JAK W BANKU, CZYLI O BEZPIECZEŃSTWIE NASZYCH PIENIĘDZY

WPROWADZENIE MERYTORYCZNE

Każdy z nas odkłada lub chciałby odkładać pieniądze. Na początku najczęściej robimy to w domu, lokując pieniądze w skarbonce lub własnych, tajemniczych skrytkach. W pewnym momencie powinniśmy się zastanowić, gdzie będzie najbezpieczniej i najwygodniej przechowywać zgromadzone oszczędności. Mamy wiele możliwości, a w naszych miejscowościach działa wiele podmiotów, które chętnie zajęłyby się przechowywaniem naszych pieniędzy. Uwaga – nie wszystkie gwarantują ten sam poziom bezpieczeństwa i pewności.

Komu powierzyć oszczędności? Można wybierać wśród wielu instytucji finansowych, np. banków komercyjnych czy banków spółdzielczych. Można też kupować np. papiery wartościowe, kosztowności czy złoto i monety kolekcjonerskie.

Zanim powierzmy nasz majątek jakiegokolwiek instytucji, musimy sprawdzić, czy będą one tam bezpieczne i co się z nimi stanie, gdyby ta instytucja miała problemy finansowe lub wręcz zbankrutowała.

Jeśli pieniądze zostaną ulokowane w banku, banku spółdzielczym lub spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej, wtedy warto pamiętać, że gromadzone w nich oszczędności otrzymują gwarancję Bankowego Funduszu Gwarancyjnego (BFG). Oznacza to, że BFG chroni depozyty zgromadzone we wszystkich bankach krajowych, czyli tych z siedzibą na terytorium Polski. Z kwoty oszczędności nieprzekraczających równowartości w złotych 100 000 euro (około 424 000 złotych wg kursu wymiany euro obowiązującego pod koniec 2015 r.) otrzymamy w przypadku bankructwa instytucji zwrot 100% wpłaconych środków. Ochronie BFG oczywiście podlegają również depozyty szkolnych kas oszczędności.

Nad funkcjonowaniem całego systemu bankowego czuwa Komisja Nadzoru Finansowego (KNF). Każdy bank w Polsce musi regularnie wysyłać do niej sprawozdania dotyczące prowadzonej działalności bankowej. Również spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe muszą przekazywać do KNF szczegółowe informacje finansowe. Jednak spora część firm znajduje się poza nadzorem KNF. Wiele z nich prowadzi działalność podobną do banków i stąd często nazywa się takie podmioty „parabankami”. Na przykład przyjmują one od swoich klientów pieniądze na różne lokaty, kusząc często dużo wyższym niż w bankach zyskiem z takiego oszczędzania lub inwestowania. Parabanki nie mają zezwolenia KNF na prowadzenie swojej działalności, nie podlegają też jej kontroli, dlatego ich działalność jest mało przejrzysta. Działają wprawdzie legalnie, ale nie dotyczą ich przepisy prawa bankowego, których celem jest zadbanie choćby o bezpieczeństwo środków gromadzonych przez klientów. Depozyty złożone w takich firmach nie są też objęte gwarancjami BFG – w przypadku kłopotów finansowych parabanku trudno jest odzyskać powierzone mu pieniądze. Choć jest to bardzo trudne, KNF monitoruje parabanki, starając się wykryć, które z nich mogą być groźne dla oszczędzających i inwestujących. Taka lista podmiotów nieposiadających zezwolenia na wykonywanie czynności bankowych znajduje się na stronie Komisji Nadzoru Finansowego w części „Ostrzeżenia publiczne”. Takie informacje powinny być na bieżąco śledzone przez osoby, które chcą korzystać z oferty podmiotów innych niż banki, co pozwoli im uniknąć oszustwa.

OPIS LEKCJI

Uczniowie uzupełniają wiedzę dotyczącą funkcjonowania banków. Poznają instytucje nadzorujące działalność banków, znają różnicę pomiędzy bankami i parabankami, sprawdzają, jakie podmioty są objęte gwarancjami państwa, oraz uświadamiają sobie zagrożenia wynikające z korzystania z usług instytucji parabankowych.

CELE LEKCJI

Uczeń powinien:

- wiedzieć, jakie instytucje gwarantują bezpieczeństwo depozytów,
- umieć sprawdzić, czy bank lub instytucja finansowa są objęte gwarancjami państwowymi,
- wskazywać różnice i podobieństwa pomiędzy bankami i parabankami,
- uświadomić sobie zagrożenia płynące z korzystania z usług parabanków,
- rozumieć, dlaczego warto lokować oszczędności w instytucjach nadzorowanych przez państwo.

POJĘCIA KLUCZOWE:

- bank,
- parabank,
- inwestowanie,
- depozyt,
- Komisja Nadzoru Finansowego,
- Bankowy Fundusz Gwarancyjny.

TREŚCI PROGRAMOWE

Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych – II etap edukacyjny: klasy IV-VI.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe:

Edukacja polonistyczna:

Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. Czytanie i słuchanie. Uczeń:

- sprawnie czyta teksty głośno i cicho,
- określa temat i główną myśl tekstu,
- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi (autora, narratora, czytelnika, słuchacza),
- wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio (ukryte),
- rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi,
- wyciąga wnioski wynikające z przesłanek zawartych w tekście (w tym rozpoznaje w nim prawdę lub fałsz).

Analiza. Uczeń:

- charakteryzuje i ocenia bohaterów.

Tworzenie wypowiedzi. Mówienie i pisanie.

Uczeń:

- tworzy spójne teksty na tematy poruszane na zajęciach, związane z otaczającą rzeczywistością i poznanymi tekstami kultury.

Zajęcia komputerowe:

Wyszukiwanie i wykorzystywanie informacji z różnych źródeł. Uczeń:

- wyszukuje informacje w różnych źródłach elektronicznych (słowniki, encyklopedie, zbiory biblioteczne, dokumentacje techniczne i zasoby internetu),
- selekcjonuje, porządkuje i gromadzi znalezione informacje.

Wykorzystywanie komputera oraz programów i gier edukacyjnych do poszerzania wiedzy z różnych dziedzin.

Uczeń:

- korzysta z komputera, jego oprogramowania i zasobów elektronicznych (lokalnych i w sieci) do wspomaganie i wzbogacania realizacji zagadnień z wybranych przedmiotów,
- korzysta z zasobów (słowników, encyklopedii, sieci internet) i programów multimedialnych (w tym programów edukacyjnych) z różnych przedmiotów i dziedzin wiedzy.

METODY:

- praca w grupach,
- praca z tekstem,
- elementy burzy mózgów.

MATERIAŁY POMOCNICZE:

Nr 1 – fragment książki C. Collodiego „Pinokio”,

Nr 2 – ćwiczenie „Banki a parabanki”,

Nr 3 – tekst „Zostać na lodzie”,

arkusze papieru, klej, flamastry, dostęp do komputera i projektora.

CZAS:

2 godziny lekcyjne.

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Powiedz uczniom, że w trakcie zajęć będziecie rozmawiać o bezpiecznym korzystaniu z usług finansowych: oszczędzaniu, pożyczaniu i inwestowaniu pieniędzy. Wyjaśnij, że uczniowie dowiedzą się, jak sprawdzić, czy instytucja, której zamierzamy powierzyć swoje pieniądze, jest wiarygodna i zapewni bezpieczeństwo naszym wpłatom, oraz na co zwracać uwagę, zaciągając pożyczkę, gdy potrzebujemy większej ilości gotówki.
2. Zaproponuj uczniom wysłuchanie fragmentu książki C. Collodiego „Pinokio” (**materiał pomocniczy nr 1**). Poproś ochotnika o przeczytanie opisu jednej z przygód Pinokia. Po wysłuchaniu historii drewnianego pajacyka zapytaj:
 - Kogo spotkał Pinokio?
 - Jaki sposób pomnożenia pieniędzy zaproponowali Lis i Kot?
 - Przed czym przestrzegał pajacyka Gadający Świerszcz?
 - Czy pamiętacie, jak zakończyła się ta historia?
 Jeśli uczniowie nie pamiętają zakończenia, opowiedz im – Pinokio stracił wszystkie pieniądze, został oszukany przez Kota i Lisa, którzy w nocy wykopali monety i uciekli.
3. Poproś uczniów, aby utworzyli 4-osobowe grupy i porozmawiali o tym, jak Pinokio mógłby zainwestować swoje pieniądze, aby mieć z tego zyski. Jakiej rady udzieliliby uczniowie bohaterowi historii? Po wykonaniu zadania poproś przedstawicieli grup o prezentację pomysłów wraz z krótkim uzasadnieniem.
4. Podsumowując pracę zespołów, zwróć uwagę, czy wśród wypowiedzi dotyczących inwestowania pojawiło się korzystanie z usług instytucji finansowych i powierzenie im swoich pieniędzy. Przypomnij pojęcie depozytu – to środki pieniężne złożone w banku lub innej instytucji finansowej przez osobę, firmę albo instytucję na pewien okres. Wyjaśnij, że za złożone w banku pieniądze (można powiedzieć, że bank „pożycza” od nas pieniądze) klient dostaje „wynagrodzenie” od banku w postaci odsetek. Ich wysokość zależy od oprocentowania ustalonego przez bank. Zwykle otrzymamy wyższe dochody z odsetek, jeśli złożymy pieniądze do banku na dłuższy czas. Odsetki te stanowią nasz zysk, na który możemy liczyć, powierzając bankowi własne środki. Niektóre firmy wykorzystują to, że zazwyczaj chcemy uzyskać jak największy zysk, i oferują nam usługi, które są bardziej ryzykowne, a czasem nawet i mniej pewne – dlatego musimy uważnie przyglądać się warunkom umowy.
5. Zapytaj uczniów, co oznacza powiedzenie „pewne jak w banku”. Podsumowując wypowiedzi, zwróć uwagę na to, że depozyty złożone w bankach, bankach spółdzielczych i spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych są chronione przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny (BFG). Dzięki gwarancjom BFG nawet w przypadku ogłoszenia upadłości banku klient odzyska swoje środki pieniężne zgromadzone na rachunkach bankowych. Maksymalna wysokość środków, która może być zwrócona w ramach gwarancji BFG w danym banku, wynosi równowartość w złotych 100 000 euro.
6. Zaproponuj uczniom, aby korzystając ze strony internetowej Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, sprawdzili, czy bank znajdujący się w ich miejscu zamieszkania (np. bank, z którego usług korzystają rodzice) jest objęty systemem gwarantowania BFG. Jeśli uczniowie nie wiedzą, jakie banki działają w ich okolicy, podpowiedz, pomóż odnaleźć je w wyszukiwarce.
7. Wyjaśnij, że oprócz ochrony Bankowego Funduszu Gwarancyjnego działalność banków jest kontrolowana również przez Komisję Nadzoru Finansowego. To od niej bank musi otrzymać zezwolenie na prowadzoną działalność. Zadaniem Komisji jest zapewnienie prawidłowego funkcjonowania rynku finansowego, w tym banków, bezpieczeństwa oraz przejrzystości działania podmiotów finansowych. Pokaż uczniom stronę

internetową KNF oraz wyszukiwarkę podmiotów nadzorowanych przez tę instytucję.

Wspólnie poszukajcie, czy na liście kontrolowanych przez KNF podmiotów znajdują się te, które funkcjonują w miejscu zamieszkania uczniów.

8. Wyjaśnij, że powierzając pieniądze jakiegokolwiek instytucji, zawsze należy sprawdzić, czy zapewni ona bezpieczeństwo naszym wpłatom, tak by w razie problemów można było odzyskać złożony kapitał. Zwróć uwagę, że poza bankami istnieją również instytucje finansowe nazywane parabankami, oferujące usługi „podobne” do tych, które świadczą banki – przyjmują depozyty, udzielają pożyczek. Zaznacz, że parabanki w odróżnieniu od banków nie podlegają żadnemu nadzorowi i kontroli. Ich działalność jest mniej przejrzysta, a ulokowane tam pieniądze nie mają gwarancji BFG. Oznacza to, że w przypadku, gdy powierzymy środki finansowe parabankowi, a on popadnie w trudną sytuację finansową, możemy nie odzyskać już nigdy naszych oszczędności. Parabanki, chcąc się upodobnić do prawdziwych banków, otwierają swoje oddziały, mają swoje logotypy i siedziby. Na szczęście nie mogą używać w swych nazwach słowa „bank”.
9. Wróć do historii Pinokia i przypomnij radę Gadającego Świerszcza: „Drogi chłopcze, nie wierz tym, którzy obiecują ci złote góry, i to w przeciągu dwóch dni. To hochsztaplerzy i szachraje”. Odniesz ją do działania firm, które często obiecują duże zyski, najczęściej jednak bez pokrycia.
10. Poproś uczniów, aby ponownie utworzyli małe zespoły, rozdaj tabelę oraz pocięte karteczki z cechami banków i parabanków (**materiał pomocniczy nr 2**), karty papieru, klej, flamastry. Wyjaśnij, że zadaniem uczniów będzie znalezienie podobieństw i różnic pomiędzy bankami i parabankami. Uczniowie powinni uzupełnić tabelkę zamieszczoną w ćwiczeniu, przyporządkowując zapisy na karteczkach do określonej instytucji. Po wykonaniu zadania poproś przedstawiciela jednej grupy o omówienie zapisów na forum klasy, a pozostałe zespoły o sprawdzanie poprawności wykonania zadania i ewentualną korektę.
11. Zapytaj, czy uczniowie znają powiedzenie „zostać na lodzie” i czy wiedzą, co ono znaczy. Poproś ochotników o krótkie wypowiedzi. Podsumowując rozmowę, poproś jedną osobę o przeczytanie zabawnej opowiadki o Bartusiu (**materiał pomocniczy nr 3**). Odniesz porzekadło do sytuacji, w której znalazł się Pinokio, i do sytuacji klientów parabanków.
12. Przypomnij, że korzystając z usług finansowych, zawsze należy zachować szczególną ostrożność, zwłaszcza jeśli chcemy podpisać umowę z instytucją nieobjętą nadzorem KNF. Należy uważnie czytać postanowienia umowy.
13. Zwróć też uwagę na wszystkie koszty, jakie musimy ponieść. Z pozoru tzw. szybka i łatwa pożyczka może okazać się bardzo droga i niekorzystna dla nas. Oprocentowanie takich pożyczek jest bardzo wysokie, do tego dochodzą m.in. wysokie stawki ubezpieczenia pożyczki, wysokie opłaty za wizyty domowe czy opłaty za rozpatrzenie wniosku. Korzystając z usług parabanku, klient musi pamiętać, że pozbawia się możliwości reklamacji w przypadkach powstałych nieporozumień. Podkreśl, że korzystając z usług finansowych, zawsze trzeba pamiętać o czytaniu umów i regulaminów. A jeśli czegoś nie rozumiemy, zawsze trzeba prosić o wyjaśnienie i wskazanie odpowiednich zapisów w dokumentach. Wtedy będziemy mieć pewność, że „nie zostaniemy na lodzie”. Pamiętaj też: jeśli nadal mamy wątpliwości, nie podpisujemy umowy.
14. Zaproponuj uczniom, aby pracując w zespołach, przygotowali plakat dotyczący zasad bezpiecznego inwestowania czy pożyczania. Plakat będzie skierowany do kolegów i koleżanek ze szkoły. Rozdaj karty papieru i flamastry. Uczniowie mogą zapisać zasady w formie haseł i dowolnie zilustrować. Na zakończenie zajęć wybierz wspólnie z klasą najciekawsze prace. Przygotujcie wystawę plakatów dla całej społeczności szkolnej.

MATERIAŁY POMOCNICZE

Materiał pomocniczy nr 1

Fragment książki C. Collodiego „Pinokio”.

- „ - Do jutra zamiast swoich pięciu monet mógłbyś ich mieć dwa tysiące - (powiedział Lis).
- Równiutkie dwa tysiączki - poświadczył ponownie Kot.
- Ale jak to może się stać? - zastanawiał się głośno Pinokio, rozdziawiając buzię ze zdziwienia.
- Posłuchaj tylko uważnie, a wkrótce wszystko stanie się dla ciebie jasne - klarował Lis. - Musisz wiedzieć, że w Krainie Głuptasów jest niezwykle Pole, zwane Polem Cudów. Wykopiesz w tym polu mały dołek i włożysz do niego jedną monetę. Przysypiesz dołek warstwą ziemi, podlejesz wiadrzem wody prosto ze studni, odrobinę posolisz i pójdziesz spać. W ciągu nocy pieniążek zakiełkuje i zakwitnie. Rano wstajesz, idziesz na pole i co widzisz? Piękne drzewo obwieszone monetami tak gęsto jak kłos ziarnami.
- A więc - kalkulował oszołomiony perspektywą bogactwa Pinokio - jeśli zakopałbym swoje pięć monet, to ile zebrałbym następnego ranka?
- Och, to obliczenie dziecinnie proste - odparł Lis. - Skoro każda moneta zamieni się w kiść liczącą pięćset monet, to należy pomnożyć pięćset przez pięć. Wynika stąd, że jutro będziesz miał dwa tysiące pięćset monet, błyszczących w słońcu i brzęczących wesoło.
- Och, to istna rewelacja - cieszył się Pinokio, podskakując do góry z radości. (...)

Idąc, spostrzegł Pinokio małe stworzonko, które siedziało na pniu i świeciło bladym światłem jak wytworna lampka nocna, ozdobiona muślinowym abażurem.

- Kim jesteś? - spytał pajacyk.
- Jestem cieniem Gadającego Świerszcza - odpowiedziało stworzonko słabym, jakby pochodzącym z zaświatów głosem.
- Czego chcesz ode mnie? - zaniepokoił się pajacyk.
- Chcę tylko dać ci jedną wskazówkę - uspokoił go duszek. - Wracaj do domu (...).
- Drogi chłopcze, nie wierz tym, którzy obiecują ci złote góry, i to w przeciągu dwóch dni. To hochsztaplerzy i szachraje. Posłuchaj mnie i wróć do ojca”.

Źródło: C. Collodi, *Pinokio*, Zielona Sowa, Kraków 2009, s. 34, 38.

Materiał pomocniczy nr 2

Ćwiczenie „Banki a parabanki”.

Uzupełnij poniższą tabelę, wskazując podobieństwa i różnice pomiędzy bankami i parbankami.

Można wykorzystać zapisy na karteczkach lub uzupełnić je o inne propozycje.

Po wykonaniu zadania omów zestawienie na forum klasy.

Bank	Parabank

Może otwierać swoje oddziały	Klient może odzyskać środki tylko w sądzie
Może posiadać logo	Nie podlega nadzorowi Komisji Nadzoru Finansowego
Przyjmuje depozyty	Depozyty są objęte gwarancjami BFG
Udziela pożyczek	Klient może odzyskać swoje pieniądze do wysokości równowartości w złotych kwoty 100 000 euro
Obiecuje wysokie zyski w krótkim czasie	Depozyty nie są objęte gwarancjami BFG
Podlega nadzorowi Komisji Nadzoru Finansowego	Może używać w swej nazwie słowo „bank”
Nie może używać w swej nazwie słowa „bank”	Ma zezwolenie KNF na prowadzenie swojej działalności

Rozwiązanie:

Bank	Parabank
Ma zezwolenie KNF na prowadzenie swojej działalności	Nie może używać w swej nazwie słowa „bank”
Może otwierać swoje oddziały	Może otwierać swoje oddziały
Może używać w swej nazwie słowo „bank”	Depozyty nie są objęte gwarancjami BFG
Podlega nadzorowi Komisji Nadzoru Finansowego	Obiecuje wysokie zyski w krótkim czasie
Klient może odzyskać swoje pieniądze do wysokości równowartości w złotych kwoty 100 000 euro	Przyjmuje depozyty
Przyjmuje depozyty	Nie podlega nadzorowi Komisji Nadzoru Finansowego
Udziela pożyczek	Klient może odzyskać środki tylko w sądzie
Depozyty są objęte gwarancjami BFG	Może posiadać logo
Może posiadać logo	

Materiał pomocniczy nr 3

Tekst „Zostać na lodzie”.

„Wujek Grzesiek, ulubiony wujek Bartusia, zawsze ma jakieś pomysły – nie zawsze jednak dobre, niestety.

- Słuchajcie! – wrzasnął wujek Grzesiek, wpadając do domu Bartusia. – W sobotę idziemy na lodowisko!

I to aż na trzy godziny! Za darmo!

- Jak to? – zdziwiła się mama.

- A tak to! – Wujek Grzesiek był wyraźnie z siebie zadowolony. – Na lodowisku pracuje mój kolega! Powiedział, że jeżeli przyjdziemy z samego rana, to pozwoli nam pojeździć za darmo!

Tata chciał wiedzieć, co to znaczy „z samego rana”.

- To znaczy o szóstej... - wyznał wujek Grzesiek. – Ale za to będziemy tam tylko my!

Okazało się jednak, że oprócz Bartusia i jego rodziców w sobotę przed lodowiskiem kłębił się tłum znajomych wujka Grzeska. Tylko kolegi, który miał ich wpuścić do środka, jakoś nie było...

- Chyba zostaliśmy na lodzie – mruknął tata, patrząc na lodową taflę.

- Raczej obok lodu – wtrącił Bartuś.

- Zostać na lodzie to znaczy zostać oszukany, pozbawionym czegoś – wyjaśnił ponuro tata. – Znaleźć się nieoczekiwanie w trudnej sytuacji...

Wujek Grzesiek miał nieszczęśliwą minę. Naraz jednak uśmiechnął się szeroko.

- Słuchajcie! – wrzasnął uszczęśliwiony. – Już wiem! To miała być jednak niedziela!

Ku jego zdziwieniu nikt się nie ucieszył”.

Źródło: Grzegorz Kasdepke, *Powrót Bartusia, czyli co to znaczy... po raz drugi*, Literatura, Łódź 2005, s. 106-107.

